

mere og mere ere bortfaldne. Det er en Umstændighed, som er meget ubeleilig for dem, der prædike en tvungen Overgang, at dog Overgangen sees successtvt at gaae nogenlunde frem ogsaa uden Tvangslov. Jeg siger: nogenlunde, ikke som om, der jo kunde være en Deel Mere tilbage at ønske. (Hør!) Men lader os see hen til Forholdene, hvorunder denne Overgang i de senere Aar har fundet Sted (Hør!); ikke blot under de vanskelige offentlige Forhold, der i mange Henseender have været trykkende og hemmende for den frie Udvikling i denne Retning, men i Særdeleshed under Paavirkning af de hos Mange af Bondestanden herskende og vedligeholdte Forventninger om, at en Tvangslov snart maatte kunne ventes. Disse Forventninger, der dog ville findes skuffende, have sikkert i en meget betydeligt Grad standset Sagens Fremgang. Naar man siger til Bonden: „Du er en Daare, dersom Du nu indlader dig paa frivillig Handel; den Tid vil komme og den vil komme snart, da man vil komme til at give ganske anderledes Kjob, end det, Du nu vil kunne opnaae, ganske anderledes Kjob, end det, Du kan vente, at Den, der som Eier staaer ligeoverfor Dig, vil gaae ind paa ved frivillig Overeenskomst“, naar man — siger jeg — tiltaler Bonden saaledes, da er det meget begribeligt, i hvor høi Grad Fremgangen med de frivillige Salg er bleven holdt tilbage, At uagtet denne Stranke dog Sagen er gaaet frem saaledes, som den er gaaet, og som, det tilstaaer jeg, idetmindste har overstegget min Forventning, deri ligger et saare mærkeligt Vidnesbyrd. De statistiske Meddelelser, som den ærede Indenrigsminister gav os igaar, forekom mig virkelig i denne Henseende meget interessante. Rigtignok har en æret Rigsdagsmand (B. Christensen) idag meent, at de slet Intet beviste; men jeg skal sige ham, hvad de bevise. For det Første, at, da Sagen er gaaet ikke lidet fremad, uagtet Forventningen om en kommende Tvangslov er bleven omhyggelig næret og har været i en trivelig Fremvært, saa vidner dette om, at der er en stærk og dybt begrundet Tendents til Selveiendom, en virkelig Trang dertil, som vil bryde igennem og gjøre sig gjældende; og det hentyder tillige paa, hvad der vil skee, naar

hiin Stranke falder bort derved, at det bliver klart, at ingen Tvangslov kan ventes at ville udkomme, naar den Overbetvisning mere og mere befæster sig, at, dersom Sagen skal nyde Fremme, maa den fremmes ad de frivillige Overeenskomsters Vej; da vil Sagen faae en langt raskere Fremgang, en saadan, som, troer jeg, vil kunne fyldestgjøre gode Patrioters Ønsker. (Nei! Jo! Nei!) Men det beviser tillige et Tredie, nemlig, at man tør fortrøste sig til, at Tingen vil kunne gaae uden Tvang, og hvor langt det er fra at kunne ansees givet, at en Tvangslov er nødvendig, medens dog Nødvendigheden var den uestergivelige Betingelse for at en saadan Lov skulde kunne retfærdiggjøres, navnlig efter Grundlovens § 87, som kun vil, at privat Mand skal kunne tilpligtes at afstaae sin Eiendom, hvor Almeenvellet kræver det. Denne Paragraph i Grundloven maae vi her stadigen have for Øie; og naar den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2det District (Tscherning) paastod, at De, der — som han udtrykte sig — ville følge den Udvikling, der ligger paa Bunden af Grundloven, maatte ville en Tvangslov, saa har han i alt Fald kun Ret, naar han overspringer Grundlovens § 87, og glemmer, at Den, der fordrer en Tvangslov, ifølge denne Paragraph skylder Bevistet for, at en saadan Lov for Almeenvellet's Skyld er nødvendig. Den samme ærede Rigsdagsmand sagde ogsaa, at De, der tale for en Tvangslov, netop ville Fæstets Overgang til Selveiendom gjennem frivillige Overeenskomster, og at De derimod, som ei ville gaae ind paa en Tvangslov, ikke for Alvor og i Sandhed ville Overgangen. Jeg maa dog tillade mig at spørge, om det er den ægte Frihed og Frivillighed, den ærede Rigsdagsmand her har havt for Øie (Ja!), om det er den ægte og sande Frihed, som ligger bunden i Lænker, om det er sand Frivillighed, naar Man siger: „Du maae ville, thi, vil Du ikke, saa skal Du“ (Latter). Ogsaa forekommer det mig at være noget dristigt at paastaae, at De, som for Alvor og i Sandhed ville Fæstegodsets Overgang til Selveiendom, nødvendigvis tillige maae ville en Tvangslov, noget dristigt at fremsætte denne Paastand lige overfor Modstandere, som paa det Høitideligste have for-